

سهم ناشنویان از تلویزیون چقدر است؟

رسانه‌های جمعی بخوبی توانسته‌اند جای خالی ناآگاهی را - که یکی از مسائل گریبانگیر نسل کهن بود - پر کنند.

جام جم آنلاین: رسانه‌های جمعی بخوبی توانسته‌اند جای خالی ناآگاهی را - که یکی از مسائل گریبانگیر نسل کهن بود - پر کنند. جوامع بشری نیز با استفاده از این امکانات در عصر اطلاعات موفق به بالابردن آگاهی خود از دنیای پیرامون شدند. بسیاری از مردم با دیدن تلویزیون و شنیدن رادیو خود را در معرض آگاهی از محیط اطراف قرار می‌دهند و با این کار وجود خود را در جامعه تثبیت و جایگاه خود را در اجتماع پیدا می‌کنند.

ناشنویان نیز جزو افراد یک جامعه هستند که با توجه به نقص فیزیکی خود مجبورند تلاش بیشتری برای ورود به جامعه و تبدیل شدن به عنصری مفید بکنند و از آنجا که ورود به جامعه نیازمند بهره بردن از امکانات رفاهی، سرگرم‌کننده و آگاهی‌دهنده است، این قشر از افراد جامعه خواه‌ناخواه از یکی از اصلی‌ترین امکاناتی که برای دیگر مردم در یک جامعه فراهم است محرومند. استفاده از تلویزیون و رادیو به عنوان اصلی‌ترین و فراگیرترین وسایل ارتباط جمعی از جمله این امکانات است. از آنجا که رادیو اصولاً بر پایه حس شنوایی اختراع شده، این رسانه عملاً برای ناشنویان بی‌استفاده می‌شود. با این حساب، تلویزیون تنها وسیله‌ای است که می‌تواند حس دیداری ناشنویان را ارضا کرده و برای آنها کارکرد مثبتی ایفا کند.

اما ناگفته پیداست اگر ناشنویان نتوانند با شخصیت‌های اصلی سریال‌ها یا مجریان اخبارگو و محتوای چیزی که می‌گویند ارتباط برقرار کنند، برنامه‌های تلویزیون برای آنها بی‌معنی و این موضوع در نهایت باعث دلزدگی آنها از این رسانه می‌شود. این موضوع وقتی اهمیت پیدا می‌کند که بدانیم تلویزیون نقش مهمی در زندگی افراد دارد و با اهمیت‌ندادن به ناشنویان در استفاده از تلویزیون، عملاً این افراد را از گردونه چرخ بزرگ جامعه حذف می‌کنیم، اما تلویزیون جمهوری اسلامی ایران در دهه 70 به این فکر افتاد در برنامه‌های خود امکانی را ایجاد کند که این برنامه‌ها برای ناشنویان نیز قابل استفاده شود.

در سال 62 بخش تازه‌نفسی به نام اخبار ویژه ناشنویان در شبکه دو سیما راه‌اندازی شد و چند رابط خبری از جمله رضا محمودی اجرای این بخش را به عهده گرفتند. بعد از گذشت چند سال این بخش خبری در برخی مواقع تبدیل به باکس کوچکی شد که در گوشه سمت چپ تلویزیون، رابطان خبری را نشان می‌داد که اخبار را برای ناشنویان با زبان اشاره ترجمه می‌کردند. این‌گونه بود که اخبار ناشنویان به عنوان بخش ثابت برخی از بخش‌های خبری در شبکه‌های مختلف تلویزیونی تبدیل شد.

شبکه تهران در زمان پخش سریال #171;روزگار جوانی» مخاطبان ناشنوا را هم در نظر گرفت و در زمان پخش این سریال، یک رابط ، دیالوگ‌های این سریال را برای ناشنویان معنا می‌کرد. این روش در چند سریال و در سال‌های بعد ادامه یافت، اما به‌مرور دیگر ادامه نیافت.

زمینه ورود فعالانه ناشنویان به جامعه را فراهم می‌کنیم

رضا محمودی جزو اولین کسانی بود که به عنوان رابط ناشنویان در بخش‌های مختلف مربوط به آنان در تلویزیون مشغول به کار شد. او ناشنوا و محقق و مدرس زبان اشاره ناشنویان نیز است. محمودی اکنون در مرکز غیردولتی انجمن خانواده ناشنویان ایران در زمینه آموزش زبان اشاره و توانبخشی ناشنویان فعالیت می‌کند. البته پیش از او فاطمه آقامحمد، سردبیر فعلی بخش خبری مربوط به ناشنویان اولین رابط خبری این اخبار بود.

محمودی درباره چگونگی شکل‌گیری اخبار ناشنویان به #171;جام‌جم» گفت: فاطمه آقامحمد به عنوان کارشناس و رابط ناشنویان و همچنین سردبیر این بخش خبری مهم‌ترین خبرهای هفته را جمع‌آوری می‌کند و با نظارت کارشناسان، این اخبار را برای ناشنویان قابل استفاده و آنها را ویرایش می‌کند. این اخبار به دست مجریان می‌رسد و با تبدیل به زبان اشاره برای ناشنویان پخش می‌شود.

محمودی: در تمام دنیا افراد یک جامعه در کنار هم می‌توانند به رشد و اعتلای یک جامعه کمک کنند. پس این تکلیف به‌عهده مسئولان مملکتی است که با حداقل هزینه‌های مادی و انسانی، زمینه ورود فعالانه همه اقشار جامعه از جمله ناشنویان را به اجتماع فراهم کنند و با اشاره به این که این بخش خبری برای بینندگان از جذابیت بالایی برخوردار است، گفت: از آنجا که این بخش همه‌گیر و هم برای شنوایان و هم ناشنویان قابل استفاده است، کارکرد بسیار مثبتی دارد. همچنین اگر به دلیلی یک ناشنوا نتواند از سایر منابع خبری هفته استفاده کند در این بخش مهم‌ترین خبرهای یک هفته را می‌بیند.

این گوینده خبر افزود: افرادی که اجزای بخش‌های خبری برای ناشنوایان را به عهده می‌گیرند نیاز به آموزش دارند و آموزش این افراد به عهده حوزه توانبخشی سازمان بهزیستی و مراکز غیردولتی ویژه آموزش ناشنوایان است. انجمن خانواده ناشنوایان ایران نیز در این امر نقش مهمی ایفا می‌کند.

وی درباره ضرورت وجود بخش خبری مربوط به ناشنوایان افزود: در تمام دنیا افراد یک جامعه در کنار هم می‌توانند به رشد و اعتلای یک جامعه کمک کنند. پس این تکلیف به عهده مسئولان مملکتی است که با حداقل هزینه‌های مادی و انسانی زمینه ورود فعالانه همه اقشار جامعه از جمله ناشنوایان را به اجتماع فراهم کنند.

وی ادامه داد: خوشبختانه با ایجاد بخش‌های مربوط به زبان اشاره ناشنوایان در برنامه‌های مختلف تلویزیونی این امکان برای این قشر از جامعه پیدا شد که در کنار سایر شهروندان از برنامه‌های تلویزیون استفاده کنند. همچنین ترجمه اخبار مربوط به حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، ورزشی و... قدم مثبتی در زمینه اعتلای آگاهی عمومی ناشنوایان است. چراکه یک ناشنوا می‌تواند با دیدن یک بخش خبری، بخشی از نیازهای خود در حوزه‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را برطرف کند.

محمودی گفت: در بخش خبری ناشنوایان، همه افراد از جمله ناشنوا و شنوا با هم همکاری می‌کنند و بیشتر کسانی که برنامه را اجرا می‌کنند دچار اختلال ناشنوایی هستند.

تداخل زیرنویس سریال‌ها با زیرنویس‌های تبلیغاتی

از آنجا که اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های آسیا و اقیانوسیه (ABU) و همچنین اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اروپا (EBU) بر استفاده از رابط ناشنوایان و زیرنویس در تلویزیون‌های دولتی تأکید دارند، توجه به این بخش از برنامه‌های تلویزیون و نهادینه کردن آن اهمیت بالایی دارد. در حال حاضر نیز اکثر شبکه‌های تلویزیونی دنیا برای برخی بخش‌های خبری از رابط ناشنوایان استفاده می‌کنند، کشور ایران نیز در بین کشورهای همسایه در این زمینه پیشتاز است.

شبکه تهران نیز از جمله شبکه‌هایی است که برای اولین بار به این قشر از بینندگان تلویزیون توجه ویژه‌ای کرد. این شبکه در مقطعی، دیالوگ‌های تمام آثار نمایشی خود را به صورت زیرنویس برای بینندگان ناشنوا ترجمه می‌کرد.

علیرضا نیک‌اندیش، مدیر تامين شبکه تهران در رابطه با این موضوع گفت: زمانی مسئولان بهزیستی با جلسه‌ای که با مدیران شبکه داشتند درخواست کردند آثار نمایشی این شبکه نیز به صورتی برای ناشنوایان قابل دیدن شود. ما هم دیالوگ‌های سریال‌ها را در زمان تکرار آنها به صورت زیرنویس پخش می‌کردیم. این موضوع بسیار مورد استقبال قرار گرفت. بسیاری از مدیران بهزیستی معتقد بودند زیرنویس‌ها غیر از دیدنی‌تر کردن سریال‌ها برای بینندگان ناشنوا، به رشد فرهنگ مکتوب آنها نیز کمک می‌کند.

وی در مورد این که چرا این زیرنویس‌ها در حال حاضر برای آثار نمایشی وجود ندارد، گفت: این روش ادامه داشت، اما در مواقعی زیرنویس‌های سریال‌ها با تبلیغات و اطلاع‌رسانی‌هایی که به صورت زیرنویس به نمایش درمی‌آمد، تداخل پیدا می‌کرد و این موضوع باعث به هم ریختگی ظاهری قاب تصویر می‌شد. به همین دلیل از شش ماه پیش زیرنویس سریال‌ها و فیلم‌های نمایشی را متوقف کردیم، اما اگر این مشکلات رفع شود و سازمان بهزیستی ضرورت و لزوم ایجاد چنین بخشی را با مدیران مطرح کند حتماً این موضوع را دوباره مورد توجه قرار می‌دهیم.

مهرآوه فردوسی / گروه رادیو و تلویزیون